

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 70 K, za pol strani 40 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje petit-vrsto 16 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Francosko bojišče.

Silni boji pred Verdunom.

Vse kaže, da bodo boji pred Verdunom odločilnega pomena za vso vojno. Nemci in Francozi vlečejo skupaj čete in topove, kolikor jim to dopuščajo moči. Dne 10. marca so bili Francozi zopet tepeni na zahodnem bregu Moze. Nemci so vjeli 6 častnikov in 681 mož ter so zaplenili 11 topov. Iztrgali so sovražniku gozd Ablain in gorski greben zahodno od Douaumonta. Na planoti Woivre so Nemci potisnili svoje čete skozi mal del nekega gozda. Francozi so napravljali močne protinapade in se jim je posrečilo, da so zopet vzeli Nemcem oklopno utrdbo Vaux in se v njej ustalili. Drugod so bili njihovi napadi odbiti z močnimi izgubami. Nemci so zbili dvoje angleških letal pri Ypernu in La Bassée. Meseca februarja so Nemci izgubili na zapadu 6 letal, Francozi in Angleži pa 20 letal.

Kako strahovito se pred Verdunom strelja, se vidi iz tega, da je na neki francoski odsek, ki je okoli 1000 metrov širok in 600 metrov globok, padlo okoli 80.000 granat. Nobeno bitje tam ni več ostalo živo. V nekoliko dneh so Nemci izstrelili 4—5 milijonov granat. Ker pa tudi Francozi ne varčujejo s strelivom, se lahko reče, da vojna požira strahovite svote.

Čvrsto je delovalo topništvo dne 12. marca na obeh straneh Moze. Drugače so bili le boji patrolj ob Sommi in mal francoski napad v gozdu Le Pretre, ki se je pa izjalovil. Nemški letalci so napadali francoske kolodvore in bivališča, posebno uspešno ob železniški progi Clairmont—Verdun. Nemci so uničili troje sovražnih letal, dve v Champagni, in jedno v ozemlju Moze. Zanimivo je, da je bilo dne 8. marca v okolici

Verduna nad 100 bojev v zraku in da so Francozi tisti dan izgubili 8 letal, Nemci pa nobenega.

Nemci so dne 14. marca pri Neuve Chapelle razstrelili angleško obrambno napravo, da je s posadko vred zletela v zrak. Angleška artiljerija je naperila hud ogenj na Lens. Francosko topništvo je bilo pa zelo delavno v Champagni. Šlezjske čete so potisnile na levi od Moze s krepkim sunkom svojo črto iz pokrajine zahodno od Bois de Corbeaux. Vjetih je bilo 27 francoskih častnikov in nad 1000 neranjenih mož. Francoski protinapadi so bili brez uspeha. Na desnem bregu Moze trajajo strašni boji dalje. V Vogezih so napravili Francozi več sunkov, pa so bili odbiti. Zbitih je bilo troje letal, eno angleško in dve francoski, eno teh dveh letal je bilo zelo veliko.

Pri Verdunu granate tako strašno delujejo, da so popolnoma izginile nekatere vasi, n. pr. vas Vaux, celi gozdovi so zmeti in vrhunci gričev odbiti.

Italijansko bojišče.

Francozi so v strašni stiski, ker Nemci pritiskajo pred Verdunom z vso silo na-nje. Zato so Italijani dobili ukaz, da naj napravijo pritisk ob Soči.

Dne 9. marca je italijansko topništvo že zmerno streljalo na primorski bojni črti, le pri tolminskem mostišču je bilo živahnejše gibanje. V ozemlju Rombona so uporabljali Italijani plinaste bombe. Na koroški in tirolski bojni črti so pa boji večinoma mirovali. Italijani so sami razlagali ta mir s tem, da je padlo po nekaterih krajih po 5 m na debelo snega in da so v nevarnosti zaradi plazov.

Dne 10. marca je bil pa na primorskem bojišču proti navadnim točkam že živahnejši ogenj.

V odseku Dobrdoške visoke planote so se razvili boji tudi z metalci min in z ročnimi granatami.

Dne 11. marca je italijansko topništvo začelo živahno obstreljevati postojanko goriškega mostišča, južni del mesta Gorice in Dobrdoško visoko planoto. Streljalo se je celo noč. Tudi na tirolski bojni črti je italijansko topništvo hujše delovalo. Boji pehote se pa niso še nikjer razvili. V odseku Lagacio so naši z granatami napravili plazove, ki so drčali na Italijane.

Dne 12. marca se je pomnoženo delovanje italijanskega topništva razširilo na celo bojno črto ob Soči. Popoldne so naši odbili napad sovražnika pri Selcih. Po Gorenjskem se je ves dan razlegalo bobnenje topov.

Veliki boji ob Soči so se začeli razvijati dne 13. marca. Italijani so napadli z močnimi silami. Bili so pa povsod odbiti. Pri tolminskem mostišču se je omejilo delovanje sovražnika na zelo živahen ogenj. V odseku pri Plaveh so Italijani poizkusili porušiti naše ovire, pa jim je spodletelo. Pri goriškem mostišču so naši odbili dva napada na postojanko pri Podgori in en napad na mostno utrdbo pri Ločniku. Močne italijanske sile so večkrat napadle severni del Dobrdoške planote. Szegebinski pešpolk št. 46 je pri Sv. Martinu krvavo odbil sedem naskokov.

Vrši se peta bitka ob Soči.

Napadi Italijanov so na soški fronti dne 14. marca trajali dalje. Ljuti boji so bili na višini pri Podgori. Naše čete so vrgle sovražnika, ki je tu mestoma prodril, v bližinskem boju nazaj. Brez uspeha je bil tudi sovražni nočni napad po večurni artiljerijski pripravi proti prostoru jugozapadno od Sv. Martina. Pred tem krajem leži iz bojev prejšnjih dni še nad tisoč mrtvih so-

PODLISTEK.

Kako sem se klatil.

Resnična zgodba g. Jerneja. (Dalje.)

Mračno jutro je potrkalo na steklena okna voza z vodenimi prsti. Planem kvišku, da ne zamudim pogleda na cesarski grad Gödölö, kajti bližali smo se Budimpešti. Dasi černo vreme vzame pokrajinam mnogo lepote, se vendar nisem mogel načuditi nežni, blede krasoti te pokrajine. Komaj vidno valovje hribov z najlepšimi travniki, kakor črtalo ravne, snažne poti z mogočnimi, negovanimi drevoredi topol, brez, jagnjet in drugega visokega drevja, vmes lične, nadvse snažno pobarvane hišice z ljubkimi, pravilnimi vrtovi. Na obzorju po načrtu razpostavljeni gozdovi. Tu in tam ukusne vile z razkošnimi vrtovi po francoskem vzorcu. Vse, kar vidi oko, je negovano, uglajeno, enakomerno urejeno, pravilno razpostavljeno, neverjetno čisto. Narava in nje umetna nega tekmujeta za prvenstvo. Na livadah počiva vekotrajni praznik. Tista umerjenost, elegantna zlahktnost, preprosta dovršenost, naravna popolnost, ki jo potnik opazi v kretnjah in občevanju Florenčanov in Rimljanov, leži tu v naravi. Pravi raj za velikomestne duše, ki ne poznajo lepote divje romantike. Že sem se veselil, da bom pognal zgodbo skozi budimpeštanske ulice, ko se ustavimo pred mestom sredi tira, med tovarnami, katerih dim je zavijal mesto v neprodorno meglo. Ker nisem vedel, kaj početi, sem zbiral v mislih svoje znanje o Pešti. Bore malo sem spravil skupaj. Poleg drugega sem opazil, da je tovar-

niški del mesta silno velik, kjer je skoraj vsa ogrska industrija tu osredotočena. Kakor je Čehom Praga, je Madžarom Pešta simbol, srce dežele in naroda, alfa in omega vseh krasot in bogastva. Zato je Pešta mnogobojno središče Ogrske, kakor Dunaj Avstrije, kjer imamo tudi Krakov in Lvov, Prago, Gradec, Ljubljano, Trst, Inomost. Pa še eno posebnost ima Pešta. Na Dunaju živi na tisoče Čehov, ki ne znajo nemško, v Pešto pa vsak dan nosijo mleko in druge kmečke pridelke na mestni trg dekleta, žene in otroci, ki ne znajo madžarsko. Tako se mi je pritoževal zdravnik iz Pešte, ki je videl veliko krivico v dejstvu, da se morajo mestne dame na ljubo tem kmetičam, ki hodijo v mesto po denar, učiti slovaško, ako hočejo dobiti od njih gospodinjskih potrebščin. Ubogi Madžari! A še bolj ubogi naši Nemci, ki tako radi tarnajo, da ne morejo niti teh uspehov v raznarodovanju doseči, kakor zavezniki Ogr, No, bivši minister in tajni svetnik Gessmann in tovariši upajo, da bo po vojni boljše. Tudi mi upamo.

Celo popoldne se vozi moja zgodba ob vodah. Najprej gre ob Donavi, po kateri jadrato parniki in se vrte mlinska kolesa. Nato nepregledna začasna in stalna močvirja. Kmalu za Stolnim Belgradom pa se dolgočasi dolgi, goli Balaton (Blatno jezero). Jugovzhodna plat, po kateri se vozimo, je ravnina, polna vinogradov, ob bregu pa čepe vile, druga za drugo, s presledki, tu in tam strnjene v selo. Nasprotni breg je gorat. Skoraj vsak Peštar ima tu svojo vilo, ako jo zmore, dasi sem videl na Ogrskem bolj pripravne kraje za vile. Ker nam krajina po svojem deževnem licu vzlic jatam divjih rac in vil ne

nudi prilike, da bi se obogatela naša resnična zgodba s kako resnico, se raje zatecimo k nje zgodovinskemu licu. To je za nas Slovence zelo zanimivo. Del Slovencev, ki so prišli v 6. stoletju po Kr. r. iz ruskih planjav v kraje današnjih dežel (Gornje Avstrijska, Štajerska, Koroška, del Tirolske in Solnograške, Istra, Goriško-Gradiščanska ter del Furlanije), se je naselil v okolici Blatnega jezera. Sredi 9. st. jim je vladal njihov veliki župan knez Pribina, ki je najprej podlegel nadoblasti Moravana Mojmira I., potem pa, ko je tega Nemec Ludovik premagal, se je uklonil poslednjemu. Za Mojmirom je posadil Ludovik na moravski prestol Rastislava, misleč, da bo ta ponižnejši sluga Nemcev kot njegov stric. Toda Rastislav si je zual pomagati pred vsiljivim nasilnežem, ki je obenem z nemškimi duhovni pošiljal tudi svoje vojske k sosedom. Da mu nebi nemški sosede pod plaščem krščanske vere prinesli tudi nemških verig, je poklical grške duhovnike v deželo. Prišla sta misijonarit sv. brata Ciril in Metod, ki sta — samo od Rima odvisna — v staroslovanskem jeziku oznanjala nauk krščanske svobode in bratstva, ne da bi vsled tega nastala za slovanska ljudstva nevarnost kake politične odvisnosti. Tudi Slovenci (panonski, ob Blatnem jezeru) so vsprejeli od sv. bratov jarem Kristusov in tako ostali rešeni jarma Nemcev, ki so ga že dolgo nosili koroški Slovenci, katere so izpreobračali nemški misijonarji. Pribina in njegov sin Kocel sta toraj že v tistih časih bolj imenitno znala voditi slovensko ljudstvo in skrbeti za njegove sveinje, kakor mnogo voditeljev naroda za njima do današnjih dni. Sicer pa so bili ti srečni dnevi panonskih Slovencev

vražnikov. Na več točkah primorske bojne črte je prišlo do živahnih bojov topništva in z minami.

V koroškem obmejnem ozemlju je sovražnik streljal na naš odsek pri Beli na Tirolskem, prostor Col di Lana je bil pa pod živahnim sovražnim ognjem.

Italijanski letalci so dne 14. marca metali bombe na Trst, pa niso napravili škode.

Rusko bojišče.

Rusi sicer obširno poročajo o malih praskah, ki se dogajajo na ruskih bojiščih, avstrijska in nemška uradna poročila pa vedno zadnji čas razglajajo, da ni nič novega. Tako poročajo Rusi, da je njihova artiljerija pri Rigi večkrat prisilila Nemce, da so morali prenehati s svojimi deli. V postojankah pri Dvinsku, blizu Iluksta, traja boj za vrtnice dalje, teh vrtnic se Nemci niso mogli polastiti. Južno od železnice v Ponjevž so Rusi Nemce potisnili nazaj in pridobili nekaj ozemlja. Severozahodno od kolodvora v Oliki, ob železniški progi Kovelj—Rovno, so bili približevalni poizkusi Nemcev odbiti. Ob Stripi so bili pa nasprotniki razkropljeni, ko so se približali. Severno od Bojana so ruski poizvedovalci uničili neko nemško stražo. Vzhodno od vasi Kozlov, 18 km zahodno od Tarnopola, so Avstrijci z znatnimi silami izvedli protinapad, pa so bili vrženi od ruskega topništva. Vzhodno od Črnovic je obstreljevalo rusko topništvo avstrijsko baterijo, ki je bila na maršu, in je baje razpočil municijski voz. Vse to pripovedujejo Rusi. Naši poročevalci pa trdijo, da so bili dne 12. marca odbiti vsi ruski napadi na besarabski bojni črti in ob Dnjestrju.

POLITIČNI PREGLED.

Vojna Nemčije in Avstrije s Portugalsko.

Portugalski poslanik je dne 10. t. m. zvečer s posebnim vlakom odpotoval iz Berlina. Sovražnosti med Portugalsko in Nemčijo so se pričele s tem, da so portugalske čete zasedle nemško naselbino Angola, kakor tudi svoj čas odstopljeni del Maglie.

Na Portugalskem se je sestavilo novo ministristvo, obstoječe iz vseh strank. V seji kongresa so bila ministrskemu predsedniku soglasno dovoljena pooblastila povodom vojne. Nemški diplomati so odpotovali iz Lizbone proti Madridu. Portugalska vlada je pozvala pod orožje tudi mornariške rezerve. Dosedaj so Portugalci pripravili štiri divizije čet na suhem in dve diviziji mornariških čet. Vsega skupaj postavijo Portugalci na noge do 100 tisoč mož. — V Portugalski

vzhodni Afriki so bili internirani vsi Nemci in zaplenjene so bile vse nemške ladje.

Dne 14. marca je pa Avstrija naročila svojemu poslaniku v Lizboni, da naj zahteva od portugalske republike svoje potne liste in da naj s poslaniškim osebjem zapusti deželo. Isti čas so se dostavili portugalskemu poslovodji na Dunaju potni listi. Na Portugalskem vladajo framasoni. Angleži so naravnost zahtevali, da vsled pogodbe mora Portugalska nastopiti z vojno proti Nemčiji. Avstrija vestno izpolnjuje zavezniško dolžnost in zato je tudi ona potegnila meč proti Portugalski, ko se je Nemčiji storila krivica z ropom ladij.

Romunija.

Diplomatom četverosporazuma se je posrečilo, da so spravili nekaj romunskih politikov na svojo stan. Hudi prepiri so sedaj med temi pristaši in med vladnimi pristaši, ki so za nevtralnost. List „Adeverul“ je ostro napadel vlado; list izdaja Mille, znani prijatelj Rusov. Vladi list očita, da se tekom dolge vojne še ni mogla odločiti in da bo gotovo tudi sedaj ob dvanajsti uri zamudila pravi trenutek. Bratianujevo časopisje pa krepko odgovarja in priporoča nevtralnost. — Vlada se pripravlja na vsak slučaj. Imenovani so bili novi poveljniki treh romunskih armad in pod orožje bo vpoklican dne 18. t. m. en letnik, ki bi pa bil sicer vpoklican tudi v mirnih časih.

Grška.

Četverosporazum dela Grški vedno nove krivice, ker se grška vlada noče ukloniti in sprejeti vseh zahtev. Vlada hoče ostati na vsak način nevtralna. — Posebno se zdaj dela na to, da bi Grška ostala v zvezi z Romunijo. Zato se bode neki grški princ oženil z neko romunsko princesinjo.

Bolgarija.

Vlada je ukazala, da naj se vrnejo na bojišče one bolgarske čete, ki so imele dopust. — Avstrijski poslanik grof Tarnowsky je v imenu predsedstva avstrijskega in ogrskega državnega zbora povabil bolgarske poslance, naj obiščejo Dunaj in Budimpešto. Sbranje je vabilo sprejelo in začetkom aprila dojdejo bolgarski poslanci k nam, ako bode mirno vreme.

Italija.

Salandra ima v italijanski zbornici težak položaj. Socijalni demokrati so proti vojni, najbolj vročekrvna stranka pa zahteva, da mora Italija napovedati Nemčiji vojno in poslati zastopnika na posvet četverosporazuma v Pariz. Giolittijevi pristaši podpirajo Salandrovo vlado. Ne ve se še, kako se bo to gibanje končalo.

Pred Valono.

Italijanske čete, ki so še ostale ob spodnjem teku reke Semeni, so se hitro umaknile, ko so nekolikokrat s topovi ustrelile, ker so naši grozili njihovemu vzhodnemu krilu. Mimogrede so se ustavile na višinah severno od Ferasa, pa so se tudi od tam umaknile. V severni Albaniji in Črni Gori je mirno. — Mesto Feras leži 30 km severno od Valone. Do tja vodi dosti dobra cesta.

Nad Solunom.

Štirje nemški letalci so pripluli nad Solun in so metali bombe.

Pred Varno.

Ruska torpedovka „Poročnik Puškin“ je dne 9. marca južno od Varne zadela na mino in se je potopila. Bolgarski vojaki so rešili od posadke, ki je štela 67 mož, 4 častnike in 11 mož.

Na Črnem morju.

Nemška pomorska letala so napadla dne 9. marca dopoldne pri Kaliakri, severovzhodno od Varne na Črnem morju, rusko brodovje, ki je obstojalo iz jedne bojne ladje, 5 torpednih rušilcev in več tovornih parnikov. Nemška letala so metala bombe na rusko brodovje. Rušilci so bili večkrat zadeti. Vsa nemška letala, četudi ljuto obstreljevana, so se srečno vrnila.

Iz Kavkaza.

Ruske čete še nadalje zasledujejo Turke na obrežju Črnega morja. Zasedle so mesto Rize.

Egipet.

V Egiptu biva 117 angleških generalov. Od tod se vidi, kakšno važnost polagajo Angleži na Egipt. Egiptovska vlada je odredila splošno mobilizacijo, da se bode mogla dežela braniti proti združeni ofenzivi nemških in turških čet, ako bodo prišle v Egipt.

Pastirski list pariškega kardinala. Pariški kardinal Amette je izdal pastirski list, v katerem se najde tudi sledeči stavek: „Razumemo, da moremo priti do pravičnega in trajnega miru, do edinega, ki je vreden tega imena in ga mi moremo sprejeti, le tedaj, če vojna traja do popolne zmage našega orožja. Želimo, da bi ta strašna poizkušnja koristna bila in da Francija ne izide iz te vojne samo slavnejša, ampak tudi prerorjena in boljša.“ Prve besede kardinalove so pač v nasprotju z nazoni sv. očeta, o katerih govorimo na drugem mestu. — Belgijski kardinal Mercier, čigar nazorov tudi papež ni odobril, pa piše v pastirskem listu to-le: „Zaupajte sv. očetu!

kratki. Svetilma bratoma so nemški škofje venomer metali polena pod noge in ju obrekovali pri papežu, dasi je papež Hadrijan II. spoznal in nagradil pravovernost in zaslužnost njihovo. Toda Ciril je raje šel v samostan v Rimu, kakor da bi se dalje moral s škofi bosti za pravico, oznanjati v trudu in nevarnosti nauk Kristusov. Metod ni odnehal do smrti; toda naslednik njegov, Gorazd, je moral zapustiti te kraje. Mahnil jo je med Bolgare in Srbe, kjer ga niso več preganjali in je imel več sreče. Rastislava je sinovec Svatopluk izdal Nemcem pod Karlomanom, ki so ga oslepili in vtaknili v klošter delat pokoro (l. 870.), ker se je boril za svobodo svojega ljudstva. Slovenci, ki so todi pred tisoč in več leti svobodno volili vero in delali postave, so bili zdobljeni med dvema kamnoma, med Nemci in Avari, predhodniki Madžarov. Na štajerski meji, zlasti v okraju Velike Kaniže, je še precej tisoč Slovencev in se sme trditi, da po njih še danes obstoji most med severnimi in južnimi Slovani. Kdor ne verjame, naj gre po vaseh in govori z ljudmi; samo pazi naj, da ga ne zaprejo pandurji. Sicer pa so bili od imenovanih časov dalje Slovenci trdna in stanovitna podlaga dualizma: Karantanski so tlačanili Nemcem, panonski Madžarom. Dandanes slavimo tisočletni jubilej; škoda, da se današnja javnost tako malo zanima za to slavno tisočletnico!

Vožnja je dolga. Celo popoldne, v trdo noč, pa še ni konca Blata. Da ne zaspi zgodba, namažem grlo z ostankom „samorodnega“ izpod Šotora in listam v učni knjigi blagglasne madžarsčine, ki glasno razodeva lepoto stare slovensčine. Spoznam, da so morali biti stari Slovenci

res gostoljubni ljudje, kajti njim se imajo Madžari zahvaliti za: ebed (obed) in večora (večerja), pri katerih se je: kaša, riž, testo (torta), kolač, pogača, rak, reca (raca), repa, šenka (šunka), bob, baranj (beranj-jagnje), čerešnje (črešnje), čuka (ščuka), ecet (ocet, jesih), olaj (olje, olej), golomb (golob), gomba (goba), péčenje (pečenka), kapusta (kapus), kolbas (klobase), krumpli (krompir), lenča (leča), ostriga. Nato se pije: borovička (borovničevce) in zapali: dohanj. Vse to se lahko je doma v hiši (soba) ali v krčmi (kočma). Tudi: pek, mešaroš (mesar), kovač, molnar (mlinar, malnar), kočmaroš (krčmar) in solga (sluga) so bili že pradedom znani. Ravnotako: lapat (lopata), polc (polica), sekrenj (skrinja), serda, čütertek, pentek, sombat (sreda, četrtek, petek, sobota), čipke, ezer (jezero, tisoč), ruha (rjuha, oblačilo), zob (oves, zób-i), košar (košara), kulč (ključ), gomb (gumb), potok, papuč (popuče, copate), beteg (betežen), lanc (lanec, veriga), malon (malen), mačka, drágaké (dragi kamen), šetal (šetati se) i. dr. Tudi: krajcar in plajbas razumemo oboji enako. Kajne, kako trden jezikovni „obronč“ veže bratska naroda? Pa tudi v temperamentu, v družabnih običajih, v izrazu, sploh: skoro v vseh lastnostnih pravega in poimenskega Madžara (izvzemši najpristnejše — Jude) se razodeva naša stara kri. Škoda, da se tako malo poznamo in se po strani gledamo! Menim, da bi se dalo marsikaj še odkriti zanimivega iz staroslovenskih, za nas najslavnejših časov, ako bi večši ljudje preresetali vse, kar je ali ima, oziroma si lasti Madžar. Marsikaj se je v Slovencih izgubilo ali popačilo, kar je v Madžarih ostalo do danes tako, kakor so od naših starih prejeli. (Dalje prih).

VALENTIN MARČIČ:

Prerokba.

Od Ukanca sem se je bliskalo, da vid je jemalo in gromelo, kot peklo bilo bi zbesnelo, na zemljo je padla temà sovražna in strašna. — In rekel je meni stari Urban, kot nekakšen prerok med nami poznan: «Poslušaj me dobro, ti, fante moj, kaj pravim ti stari Urban nocoj. Prišel bode čas, ko se bo bliskalo od Ukanca sem, ko bo solnce sijalo in ob jasni bo noči gromelo, kot peklo bi bilo zbesnelo. To grom bo sovražnih in naših topov grozan in strašan bo odmev njihov. Kot nekaj skoz Štenge Turčin, Lah silil na Bohinj bo čez Bogatin. Pa priti Turčinu se v Bohinj ni dalo, ker noga se vdrla je v trdo mu skalo. Poskusil Turčin je v Bohinj z nogó, a Lah bo vanj silil z glavó, pa skala ne bo se podala, le glavo bo Lahu razklala. Spodila je Turka oméhčana skala, Taljana pa trda bo skala pregnala.» Tako mi govoril je stari Urban, kot nekakšen prerok med nami poznan.

Ko pride luč, ko bo enkrat resnica z neizpodbojnimi dokazi stala pred očmi vseh ljudij, tedaj ga bodo v slogi vsi hvaležno častili."

Poljska strada. Prejšnji predsednik poljskega kluba v dumi, Dmovski, in grof Plater sta šla iz Petrograda v Pariz, London in Rim prosit dovoljenja, da bi se smelo prepeljati kaj živeža za stradajoče prebivalce Poljske. Odposlanca sta bila vsprejeta tudi od papeža, ki je izrazil svoje iskreno sočutje z usodo Poljske in je vnovič podaril 20.000 frankov.

Srbija na Krfu. V glavnem mestu krfskega otoka se nahaja sedaj vse srbsko ministrstvo, večina članov srbskega generalnega štaba in srbski častniki. Za te je francoska vlada najela sobe po hotelih. Srbski vojaki in begunci bivajo po drugih hišah, po skladiščih in barakah. Francoske ladje dovažajo živež. Kralj Peter je v toplicah na Evbeji in se ne briga za svet, ker je bolan. Na begu skoz Albanijo je zelo veliko vojakov in beguncev pomrlo.

Srbija. Srbija je razdeljena v 17 okrožij s 86. okraji. Justično ministrstvo je ustanovilo v novem ozemlju 85 mirovnih in 17 okrožnih sodišč ter 3 prizivne sodne dvore.

Službe na Srbskem. Hrvaški častniki in podčastniki, ki so nesposobni za službo na fronti, a se razumejo na poljedelstvo, se pozivljejo, da naj vložijo prošnje za službo v Srbiji. Ker manjka domačinov, bode vojna uprava z njih pomočjo obdelala zemljo.

Nemčija preskrbljena! Nemški časniki poročajo, da je na Nemškem toliko žita, da je Nemčija s kruhom do nove žetve popolnoma preskrbljena. Rezerva se je celo podvojila in znaša okoli 400 tisoč ton.

Brazilijska proti Nemcem. Nemčija je dolžna Braziji 120 milijonov za kavo. Brazilijska se boji, da Nemčija te svote ne bo nikdar plačala. Zato hočejo preprečiti odhod nemških ladij, ki so sedaj v brazilijskih pristaniščih, da bi te ladje bile v poroštvo za plačilo dolgov.

Koliko stane vojna? Za vojno so porabile doslej države šestkrat toliko, kolikor imajo dohodkov v mirnem času. Škoda se bo čutila še desetletja po vojni. Ruse je stala vojna dosedaj 100.000 milijonov rubljev, kar znese vsako sekundo 2000 rubljev. — Rusija bo najela novo vojno posojilo, ki bo znašalo nad dve milijardi rubljev. Banke so prevzele 1200 milijonov in prebivalstvo naj bi podpisalo 800 milijonov rubljev.

Nova cerkev v Sofiji. Dodelana nova cerkev v Sofiji bi bila imela dobiti ime ruskega svetnika Aleksandra Nevskega, kakor je bilo do-

ločeno v sobranju. Sedaj je pa vlada predložila sobranju zakonski načrt, da naj se nova velika spominska cerkev imenuje katedrala sv. Cirila in Metoda.

Gregorijanski koledar v Bolgariji. Bolgari, kakor tudi Rusi in Srbi, so se dosedaj posluževali Julijanskega koledarja in so bili tedaj za 13 dni za nami. V bolgarskem sobranju je pa vlada predložila zakonski načrt, da naj se s 1. prvim aprilom 1916 uvede gregorijanski koledar. Pravoslavni cerkveni prazniki se bodo praznovali tiste dni kakor katoliški prazniki. Odpadlo bo zadnjih 13 dni meseca marca.

Zamenjave invalidov. Avstrija bo pričela dne 3. aprila zamenjavati svoje invalide z ruskimi. Vsak teden se bo pripeljal po en vlak invalidov, od srede majnika pa po štirje vlaki iz Rusije v Avstrijo in narobe.

Pojaki v Rusiji. Iz sedaj zasedene Poljske so Rusi odvedli v Sibirijo in v osrednjo Rusijo, na Kavkaz in v Turkestan 2,552.537 Poljakov.

Tvornica streliva zletela v zrak. Na Nevskem prospektu v Petrogradu je zletela v zrak tvornica streliva. Več oseb je mrtvih, škoda je velika.

NOVIČAR.

Nabori letnika 1898. Vsled razširjenja črnovojniške dolžnosti, zaukazanega s cesarsko naredbo, oziroma za Tirolsko in Predarlško s cesarskim patentom z dne 1. maja 1915, je stopil rojstveni letnik 1898 s 1. januarjem 1916 v črnovojniško dolžnost. Kakor izve c. kr. brzojavni korespondenčni urad, je sedaj odločeno, da se vpokličejo ti letniki k naborom. To se je razglasilo na Ogrskem že 15. marca, v Avstriji pa se bo v nekaterih dneh.

Nabori se bodo vršili v obeh državah monarhije v času med 14. aprilom in 3. majem.

Leta 1898. rojenim se mora pod gotovimi pogoji priznati pravica do enoletne prezenčne službe, če dokažejo, da so v letu 1915./16. najmanj v takem razredu kaknega učilišča, ki daje po dokončanju glasom določil brambnega zakona pravico do pripustitve k dopolnilnemu izpitu. Črnovojniški obvezanci, letnika 1898., ki obiskujejo v šolskem letu 1915./16. peti razred kake javne gimnazije ali gimnazije s pravico javnosti (realne gimnazije), kake take realke ali pa 1. razred kakega učilišča, ki je staviti z ozirom na enoletno

VALENTIN MARČIČ:

Bohinski odmevi.

1. Krasan je Bohinj kot cvetoč planinski vrt, začuden tujec zre krasote te, veselja v prsih vtriplje mu srce. A jaz po vrtu hodim tem potrt, srce se stiska v prsih in trepeče, ko hodim po grobovih pokopane sreče.
2. O blažena zemlja mi rodna, kjer Bistrice hladne je vir, ti biser prekrasen zemlje si širne, vsi drugi nje deli — okvir.
3. Pozdravljen Bohinj in moj rod! Tu jaz nekoč glasno pojoč sem pasel krave brez vse časti in slave ... Postal sem — pravijo — gospod, prišla je čast, prišla je slava, zbežala pa je krava ... Bes vzemi vse časti, vso slavo in vrni spet mi — kravo!
4. Tu prvič jokal sem, se prvič nasmejaj, bil prvič sem tepen. — Pozneje jokal sem drugod in se smejal in bil tepen, a smeh noben kot tu ni bil tako sladak, bil jok povsod drugod je bolj grenak ... Čemu si torej pustil Bohinj, ti bedak?!

5. Tu nekdaj vse polno moje bilo je mladosti in pa norosti za dober cent. — Prišel sem zdaj nazaj iskat mladosti. — O presneto! Odšla je vsa za goro tja deveto ... A norosti?? Še skoraj cel je cent — Ti šment!!
6. Kjer prvič posteljca mi bila je poslana, kjer prvič mi zaspala glavca je zaspana, kjer prvič mi radosti tripnilo srce, kjer prvič iz očíj privrele so solze, tu sem prišel sem spet nazaj ... In kaj počnem naj tukaj zdaj? Kaj ukam naj? Ali naj hodim nem? Še sam ne vem.
7. Dokler sem gledal solnce z mamu in pa z ato, je bilo zlato. Zagreblji mamu v zemljo so z lopato. In solnce bilo je srebrno, dokler očeta niso djali v zemljo črno. Od takrat pa mi solnca so povzročal je edino — znoj.

Mladi deklici v album.

Dokler še mlada in nedolžna si, o daj! Gospodu daj srce, da ga ne bodeš mu pozneje kdaj ponujala — ihté!

Prijatelju v album.

1. Če denar je sreča naj Bog ti kupček poveča, če zdravje je sreča, želim ti vsak dan, da ne bi bil nikdar bolan. — Pa saj veš, kaj je sreča: Na svetu tem bednem: Bogu drag! Po smrti pa: Ali vidiš jo figo, ti vrag??
2. Naš grbasti svet — »Ponte dei sospiri«. Naj vzdihna most, naj tarna! Srce se pa tvoje v radosti naj širi ... Nad mostom, poglej — zvezda žarna! Ne, zvezda to ni, to božji aeroplan. Porušen bo most, od bomb iz nebes bo požgan. Zamrli na mostu vsi bodo vzdihni in narodi vsi bodo tihi ... in v božji aeroplan vsakdo bo pobran, kdor v božjega trdno je upal pilota. — ker On je dobrota, vsak drugi je cel ali vsaj polovico — falota!

Vsem rodoljubom toplo priporočamo za sedanjí čas primerno dr. J. Lovrenčičevo brošuro „**Oče naš!**“, ki je izšla te dni v naši tiskarni na korist goriškim beguncem. Cena 50 vinarjev.

prostovoljsko pravico s temi zavodi v isto vrsto, smejo nositi med črnovojniškimi službovanjem z orožjem za enoletne prostovoljce določene trakove na rokavih. Za častnike se ti ne bodo izvežbali, marveč bodo v celotno 12tedenskem vežbanju izvežbani za podčastnike. V vseh drugih ozirih stoji te osebe na enaki stopnji, kakor vsi oni črnovojniški obvezanci, ki imajo pravico nositi trak enoletnih prostovoljcev.

Prostovoljni vstop v skupno armado ali domobranstvo je omenjenim vojnim obvezancem dovoljen samo za 3 letno prezenčno in 7 letno rezervno službo. V tem slučaju ugasne pravica nositi trak za enoletne prostovoljce. Poleg tega se bodo leta 1898. rojeni vojni obvezanci, ki podo pri naboru spoznani za črnovojniško službo z orožjem za zmožne, če obiskujejo kot redni dijaki v šolskem letu 1915./16. tak letnik v brambnem zakonu omenjenega učilišča, čegar dokončanje dovoljuje pripustitev k dopolnilnemu izpitu, pripustili k temu izpitu, pri čemer pa napredovanje v študijah ne sme biti merodajno. Prošnje za predčasno pripustitev k dopolnilnemu izpitu je vlagati pri vojaškem poveljništvu, v čegar okrožju se prosilec stalno muči.

Zaplenitev češkega grba. Češka cenzura je zaplenila češki grb s krono kraljevine Češke, ki je bil na naslovnem listu mesečnika „Naš dom“, katerega izdajajo benediktinci v Raihradu.

Združenje strank na Češkem. Na Češkem sta se združili dve katoliški stranki: krščansko-socialna in narodno-konservativna stranka. Nova stranka bo vstopila v sodelovanje za osredotočenje čeških strank in za ustanovitev staročeškega izvršilnega odbora.

Plaz usmrtil vojnega kurata. Dne 5. t. m. je pri Innichenu plaz zasul vojnega kurata p. Emerana Martina.

Plazovi na Tirolskem. Na južnem Tirolskem je veliko plazov, ki delajo škode. Doslej so izkopal 11 trupel v neki dolini na južnem Tirolskem. Nekaj oseb so rešili, pa so zelo poškodovane.

Potres. V nedeljo, dne 12. t. m., zjutraj ob 4. uri 25 minut je bil v hrvaškem Primorju blizu Senja zelo močan potres, ki se je čutil tudi po vsi Kranjski deželni močnejše, kakor drugi potresi od leta 1895. V Kranju je bil prvi potres le kratek. Kmalu nato se je pa ob drugem potresu začelo daljše močno gibanje vsled sunka, prihajajočega od jugozahoda. Precej močno so čutili potres tudi v Budimpešti. V hrvaškem Primorju, kjer je bilo središče potresa, so bili učinki strahoviti. V občini Gričane-Belgrad je bilo porušenih 110 in zelo poškodovanih 120 hiš; 500 oseb je brez strehe. V Bribirju je potres porušil 12 hiš in poškodoval 900 hiš. V Senju je bilo vse prebivalstvo po koncu in je begalo sem pa tja po ulicah. V nekaterih krajih se je zemlja razpočila.

Breznica. Vsled zadnjega potresa se je naredil nad Breznico zemeljski vsad. Več stotisoč kubičnih metrov gramoza se je utrgalo. Iz Bohinjčeve hiše so morali ljudje pobegniti.

Zvišanje podpor. Nekateri ljudje so članke, ki so bili zadnji čas po listih o zvišanju podpor, napačno razumeli. Zato nadlegujejo okrajna glavarstva, ki so z delom že itak preobložena, z nepotrebnimi prošnjami. Podpora se ne zviša vsakemu, ki z dosedanjim podporo težko izhaja. Daje se podpore: za osebo nad 8 let staro po 1 K 05 v, če gostuje, in 70 v, če ima svojo hišo, ter za otroke pod 8. leti polovica od onih dveh svot. Višja podpora se sploh ne dovoljuje, pač pa se odmerjena celotna podpora iz gotovih virov večkrat skrči.

Poročil se je rezervni poročnik Franc Gogala iz Kranja z gospodično Vidic, učiteljico v Poljanah nad Loko. Cestitamo!

V Marijinem Celju so bili slovenski begunci iz Steinklamma na božji poti. Ko so zagledali prekrasno cerkev in srebrni altar Matere božje, so zaplakali.

Umrli je v Ljubljani vpokojen, c. kr. gen. štabni zdravnik dr. Anton Stare, star 67 let.

Prepoved za srednješolce. Šolska oblastva so prepovedala srednješolcem obisk kavarn in gostiln. Ta prepoved velja za vsak obisk, ako ne gredo z njimi starši. Prestopniki se bodo kaznovali jako strogo.

Za varstvo mladine. V Trstu so začeli delovati odbori za varstvo zanemarjene mladine in oskrbo sirot. Bere se, da se drugod občine

marljivo brigajo za to zadevo in skrbje za sirote padlih vojakov, da bo dobila uboga mladina ne-le vzrejo, ampak tudi dobro vzgojo. To naj se stori tudi pri nas!

«Pozdrav iz domovine». Tega našim vojakom na bojišču namenjenega lista je izšla druga številka v povečani obliki. Kdor list posebej na svoj naslov naroči, plača zanj za četrt leta 50 vin. Na bojišča in v bolnice se pošilja list brezplačno.

Ljudsko gibanje v Kranjskem okraju 1. 1915. V Kranju je bilo v celi župniji 78 krstov, 67 mrličev, in 6 porok; v Besnici 7 k., 14 m., 2 p.; v Cerkljah 75 k., 82 m., 2 p.; v Dupljah 17 k., 10 m., 1 p.; v Goričah 9 k., 9 m., 0 p.; v Kokri 10 k., 4 m., 0 p.; v Kovorju 22 k., 13 m., 0 p.; v Križih 42 k., 40 m., 1 p.; v Lomu 9 k., 14 m., 0 p.; v Mavčičah 27 k., 22 m., 1 p. v Naklem 18 k., 26 m., 3 p.; v Podbrezjah 20 k., 14 m., 2 p.; v Predvoru 33 k., 27 m., 1 p.; v Smedniku 43 k., 47 m., 3 p.; v Šenčurju 60 k., 62 m., 3 p.; na Šenturski Gori 6 k., 5 m., 0 p.; v Šmartinu 75 k., 84 m., 5 p.; v Trbojah 8 k., 12 m., 2 p.; na Trsteniku 15 k., 12 m., 0 p.; v Trziču 111 k., 106 m., 11 p.; v Zapogah 7 k., 11 m., 0 p.; v Predosljih 40 k., 30 m., 0 p. — Število krstov in porok se je vsled vojne zelo znižalo. Leta 1913. je bilo krstov: V Kranju 96, v Cerkljah 114, v Križih 67, v Lomu 23, v Smedniku 52, v Šenčurju 94 in v Trziču 120.

Sladkor. Vsled razglašja c. kr. deželne vlade za Kranjsko se bode od 19. marca 1916 smel dobivati v prodajalnicah sladkor samo proti izkaznicam. Za štiri tedne se bo za eno osebo dobilo 1 kg sladkorja na osmih odrezkih po en četrt kg. Izkaznice se bodo oddajale pri posebnih poslovalnicah, in sicer samo takim, ki nimajo doma kakšnih večjih zalog sladkorja. Kdor se je založil s sladkorjem, da pride na osebo v njegovem gospodarstvu več kakor 2 in pol kg sladkorja, ne bo smel dobiti nič izkaznice, dokler ne bo porabil sladkorja, kar ga ima nad določeno mero. V izjavah zamočlane zaloge zapadejo v prid državi. Zavodi bodo dobili posebne izkaznice.

Popis kave. Vsled razpisa c. kr. deželne vlade na Kranjskem se bode izvršil popis surove in žgane kave po stanju z dne 20. t. m.

Centralo za tečna krmila bo ustanovil deželni odbor kranjski, da na ta način odpomore pretečemu pomanjkanju krmil za živino v deželi. Centrala ima svojo pisarno v hiši Kmetijske družbe v Ljubljani (Turjaški trg št. 3). Na Vrhnikih (?) bo vzel deželni odbor v zakup del tovarne, kjer bode pripravil različne vrste tehčnih krmil. Krmila se bodo prodajala po lastni ceni, ker hoče deželni odbor s tem kar mogoče nadomestiti ogromno pomanjkanje žita in sena ter odvrniti nevarnost stradanja domače živine. Dobivala se bodo v prvi vrsti krmila za molzno živino, teleta in prašiče. Živinorejci naj se pridno poslužujejo te dobrodelne naprave. V vseh tozadevnih vprašanjih naj se interesenti obrnejo naravnost na pisarno centrale.

Ustanove. Pri ustanovi baron Karol Flödnigovi za stepe je začetkom šolskega leta 1916/17 podeliti eno ali dve mesti. Ustanove se uživajo v odgojilnici za slepe v Lincu, v kateri se pouk prične sredi septembra t. l. Pravice do teh ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in zmožni za pouk ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. Prošnje za podelitev ustanovnih mest je vložiti pri dotičnem okrajnem glavarstvu do 1. maja 1916.

Plevel — krmilo. Ker zahteva sedanji vojni čas, da sega kmetovalec po nadomestnih krmilih, se tem potom opozarja, da je tudi pirika ali pirnica izborna krmilo za konje. Pirika je plevel, ki vsebuje mnogo sladkorja in gumija. Ta poljedelcu zelo nadležen plevel ima tako redilno moč kakor oves in se tudi živini v takih množinah poklada, seveda mora biti preje osnažen, posušen in zrezan. Najbolje je, če se pirika dobro opere. Pirika se povsod dobi, zlasti sedaj pri obdelavanju polja in se s prav majhnim trudom lahko pripravi za živinsko klajo. Kmetovalci se pozivljajo, da se v smislu predstoječega navodila v kar največji meri poslužujejo tega nadomestnega krmila pri krmiljenju konj.

Ponaredbe častniških uniform. Ker je oblačenje malih dečkov v obleke, ki so popolnoma ponarejene po častniških uniformah, v stanu žaliti ugled častnika in je zlasti popolnoma nedopustno, da se nosi zlatemu častniškemu portopeju podoben

obesek na sablji in častniške znake, je c. kr. ministrstvo za notranje zadeve to razvado splošno prepovedalo. Prestopki te prepovedi bodo kaznovani po določbah ces. naredbe z dne 20. aprila 1854. z denarno globo do 200 K ali z zapornom do 14 dni.

Usnje ni več zaseženo. Armadno višje poveljstvo je zasego in omejitvev prometa z usnjem razveljavilo. S tem izgubi tudi tuk. razglas z dne 1. decembra 1915 svojo veljavo.

Nakup konj. C. in kr. etapno skupinsko poveljstvo bo oddalo potom javne dražbe dne 20. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v Ljubljani na športnem prostoru pod Tivolijem 9 dosluženi konj in 6 zrebet. Interesenti se opozarjajo na to priložnost nakupa, a se pripomni, da se morejo udeležiti dražbe le živinorejci in kmetovalci, ki se kot taki izkažejo.

Razglas. Pred nakupom vojaške oprave, zlasti obuval, se najresnejše svari. Ne glede na to, da kupci, ako se take protizakonite prodaje dejansko dogajajo ali bi se pa celo morda v večjem obsegu dogodile, niso le sokrivi oškodovani državnega zaklada in ogrožitve pripravljenosti čet se iste tudi lahko zasleduje radi prestopka po § 476 k. r. To se daje vsled ukaza c. kr. deželnega predsedstva z dne 2. marca t. l. št. 1265/mob. v javno vednost.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 15. marca. Posadka mostne utrdbe pri Ušječku je odbila ljute ruske napade. Sicer nobenih posebnih dogodkov.

Krakov, 15. marca. Rusi utegnejo pričeti z ofenzivo na vsi črti.

Dunaj, 17. marca. Pri armadah Pflanzler-Baltina in Böhm-Ermollija je na obeh straneh živahnejše streljanje s topovi. Severovzhodno od Kozlova je bil ruski napad odbit. — Na bojišču ob Soči so bili včeraj italijanski napadi slabši. Na severnem pobočju hriba Sv. Mihaela je bil napad Italijanov krvavo odbit. Dvakrat so Italijani pri Podgori poizkusili priti naprej, pa so bili zavrnjeni. — Na nemškem zahodnem bojišču pred Verdunom je položaj neizpremenjen.

Berlin, 15. marca. Odstopil je veliki admiral pl. Tirpitz. Njegov naslednik bo admiral Cappelle.

Lugano, 15. marca. Angleška je dovolila Portugalski 300 milijonov frankov posojila in ji je plačala 50 milijonov frankov najemnine za zaplenjene vojne ladje.

Lugano, 15. marca. Romunski rezervni častniki, bivajoči v Švicah in Italiji, so bili brzobjavno pozvani domov.

Washington, 15. marca. Reprezentanska zbornica je z vsemi glasovi proti enemu sprejela resolucijo, ki pooblašča predsednika, da sme povišati redno armado na polno stanje 120 tisoč mož. V Novem Yorku je vojaška uprava naročila 2 in pol milijona pušk in granat.

Washington, 15. marca. Zaradi roparja Ville se utegnejo zaplesti Zedinjene države v vojno z Meksiko.

Vsem županstvom naznanjamo, da se dobe „Potrdila o istovetnosti - Identitätsbescheinigung“ po 2 vin. komad in „Izkaz za moko“ po 4 vin. v tiskarni „Tiskovnega društva“ v Kranju. * * * * *

Zdrave ajdove pleve, deteljni prah ter seneni drob kupuje

☞ v vsaki množini

R. Marenčič, Kranj.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah. * * * * *